

fiskevattenägarna

Sveriges fiskevattenägareförbund

REMISSYTTRANDE

2021-04-28

Ert datum 2021-02-01

Ert dnr M2020/02032

Miljödepartementet

103 33 Stockholm

Betänkandet ”Tillgängliga stränder” (SOU 2020:78)

Sveriges Fiskevattenägareförbund har tagit del av utredningen om översyn av strandskyddets betänkande ”Tillgängliga stränder – ett mer differentierat strandskydd”. Vi önskar lämna följande synpunkter.

Sammanfattning

Sveriges Fiskevattenägareförbund vill framhålla att många av utredningens förslag till ändringar och anpassning av strandskyddslagstiftningen är bra steg på vägen för att skapa en bättre balans mellan strandskyddet och villkoren för att leva och bedriva näringsverksamhet på landsbygden. I sammanhanget är det emellertid helt avgörande att landets kommuner och länsstyrelser tillämpar de nya bestämmelserna i en anda som leder fram till de resultat som är avsikten med den reformerade lagstiftningen.

Sveriges Fiskevattenägareförbund anser att utredningens förslag om att upphäva det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag är väl motiverat, väl balanserat och på det hela taget bra. Särskilt förnuftigt är att strandskyddet även tas bort vid anlagda vatten som har tillkommit efter 1975 vilket innebär att de hämmande effekter som strandskyddet inneburit för intresset att anlägga våtmarker för närsaltreduktion, gynna viltfaunan och för att gagna den biologiska mångfalden försvinner.

Sveriges Fiskevattenägareförbund anser att förslaget om ett mer differentierat strandskydd som helhet är bra och att det i de flesta delar harmoniserar med intentionerna i utredningsdirektiven. Problemanalysen är i många stycken utmärkt och det samma gäller de kommentarer i bakgrundstexten som motiverar förslagen. Emellertid föreligger det omständigheter i förslaget **som allvarligt riskerar äventyra** att reformeringen av bestämmelserna verkligen leder fram till att det blir betydligt enklare att bygga i strandnära landsbygdsområden. Den viktigaste korrigeringen som måste till för att säkerställa att förslaget krattar manegen för en verklig differentiering är att listan på områden som kan komma att klassificeras som av särskild betydelse för strandskyddet snävas av och bantas ned rejält. Annars kommer möjligheten att peka ut landsbygdsområden i realiteten bli en tandlös reform. Underlag som används för bedömningen måste vara precisa och präglas av relevans och transparens samt tillämpas med hänsyn till landets varierande geografiska förutsättningar och landsbygdens behov av möjligheter till en bra utveckling.

Sveriges Fiskevattenägareförbund delar inte utredningens bedömning att det saknas behov av ändring av bestämmelserna om utvidgat strandskydd. Vår uppfattning är att det är mycket angeläget med en kritisk granskning och ändring av bestämmelserna om utvidgat strandskydd. Vid tillämpningen har det visat sig att mycket stora områden kommit att omfattas av utvidgat strandskydd. Då det redan finns en rad andra skyddsformer att tillgå är vår uppfattning att bestämmelserna om utvidgat strandskydd bör tas bort helt och hållet. Alternativt att utvidgat strandskydd enbart ska kunna komma i fråga i mycket speciella fall och då enbart avse små geografiskt avgränsade områden. Nuvarande utvidgade strandskydd lägger en förlamande hand över mycket stora landsbygdsområden.

Sveriges Fiskevattenägareförbund anser det vara djupt beklagligt att undantaget för de areella näringarna inte har varit föremål för översyn och modernisering. En sådan översyn med tillhörande skarpa förslag som utgår från nya moderna förutsättningar bör otvetydigt ha hört hemma i utredningens avsnitt om ett mer differentierat strandskydd. Nu valde utredningen att enbart beskriva problematiken och behoven av förändring där man gör en bedömning och hänvisar en översyn av de areella näringarnas undantag till en särskild utredning. Det är förstås bra att utredningen lyfter behovet av en översyn men det är nu **synnerligen angeläget att en sådan utredning mycket skyndsamt kommer till stånd.**

Allmänt om utredningen

Ett avgörande motiv till att föreliggande utredning ”om översyn av strandskyddet” tillsattes är att det ska bli väsentligt lättare att bygga strandnära bostäder och byggnader för näringsverksamhet m.m. på landsbygden. Detta framgår mycket tydligt av direktiven till utredningen som dessutom talar om att strandskyddet ”ska göras om i grunden” och att det lokala inflytandet ska öka. Därför är det förstås avgörande att ha med sig direktivens kärnbudskap i analysen av de förslag som utredningen presenterar i sitt slutbetänkande.

Sveriges Fiskevattenägareförbund vill inledningsvis framhålla att många av utredningens förslag till ändringar och anpassning av strandskyddslagstiftningen är bra steg på vägen för att skapa en bättre balans mellan strandskyddet och villkoren för att leva och bedriva näringsverksamhet på landsbygden. Vi utgår från att landets kommuner och länsstyrelser kommer att tillämpa de nya bestämmelserna i en anda som leder fram till de resultat som är avsikten med den reformerade lagstiftningen.

Det är många förhoppningar knutna till denna utredning. Det är viktigt att vårda och utveckla de konstruktiva förslag som har processats fram av utredningen. Omhändertagandet av förslagen måste göras med inblick i landsbygdsbefolkningens verklighet och de förändringar som behövs för att även våra glesbygder ska ha en möjlighet att utvecklas och bli livskraftiga. Ogrundade farhågor sprungna ur ett storstadsperspektiv om att en reformering av strandskyddet skulle innebära ”öppna dammluckor” för tillväxt och befolkningsökning på landsbygden måste tillrättaläggas. En sådan utveckling är emellertid i grunden eftersträvänsvärt och skulle vara ett välkommet genombrott för uppfyllelsen av devisen att hela Sverige ska leva.

Det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag tas bort

Utredningen föreslår att strandskydd inte ska gälla vid insjöar med en vattenyta som uppgår till 1 hektar eller mindre eller vattendrag som är 2 meter eller smalare (förslaget införs i 7 kap. 13 § första stycket MB). Vidare föreslås att Länsstyrelsen i det enskilda fallet får besluta

att strandskydd ska gälla vid insjöar som är 1 hektar och mindre samt vattendrag som är 2 meter och smalare, om området har särskild betydelse för något av strandskyddets syften (förslaget införs i 7 kap. 18 f § andra stycket MB). Slutligen föreslås att Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om hur insjöars storlek och vattendrags bredd ska bestämmas (förslaget införs i 7 kap. 13 § andra stycket MB).

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

Vi anser att förslaget om att upphäva det generella strandskyddet vid små sjöar och vattendrag är väl motiverat, väl balanserat och på det hela taget bra. Det skapar likvärdiga villkor för hela landet. I sammanhanget kan vi konstatera att det inte heller har påvisats några problem i de elva län som redan har idag har länsvisa undantag från strandskyddet vid småvatten.

Vi tycker också det är bra att Länsstyrelsen ges möjlighet att återinföra strandskyddet vid dessa generellt undantagna småvattnen. Utredningen framför dessutom ett välgrundat konstaterande om att länsstyrelsen i dessa sammanhang bör analysera om inte en alternativ ändamålsenlig eller befintlig skyddsform är tillräcklig. Landsbygden är inte förtjänt av ”lager på lager” regler och skydd. Vid återinträde av strandskydd anser vi det vara fullt tillräckligt att strandskyddet i normalfallet endast ska omfatta land- och vattenområdet intill 30 meter från strandlinjen vid normalt medelvattenstånd. Det räcker för att upprätthålla en grön bård som är till gagn för flora och fauna invid sådana särskilt skyddsvärda småvatten. Skyddet för strömvattenbiotoper kan också med fördel regleras i annan lagstiftning (ex. biotopskydd) och anmälnings- eller tillståndsplikten för vattenverksamhet innebär redan idag ett reellt skydd mot skadliga åtgärder.

När det gäller Naturvårdsverkets föreskrifträtt om hur insjöars storlek och vattendrags bredd ska bestämmas är det viktigt att detta föreskriftsarbete genomförs snabbt och pragmatiskt så att det inte hamnar i långbänk och blir en flaskhals för införandet av reformen.

Strandskydd vid anlagda vatten

Utredningen föreslår att strandskydd inte ska gälla vid anlagda vatten som har tillkommit efter 1975 (förslaget införs i 7 kap. 13 § första stycket MB).

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

Vi anser att förslaget om att strandskyddet inte ska gälla vid anlagda vatten som har tillkommit efter 1975, och detta oavsett storlek, är mycket bra. Innebörden blir att de hämmande effekter som strandskyddet inneburit för intresset att anlägga våtmarker för närsaltreduktion, gynna viltfaunan och för att gagna den biologiska mångfalden försvinner.

Bättre redovisning av strandskyddets omfattning och var det gäller

Utredningens bedömning är att Länsstyrelserna bör få i uppdrag att klarlägga och fastlägga var strandskyddet gäller och ska gälla i respektive län. Länsstyrelserna bör få i uppdrag att i samråd med Naturvårdsverket samordna arbetet med en digitalisering av dessa och andra uppgifter gällande strandskyddet. Digitaliseringen bör vara genomförd senast två år efter det att förändringarna har trätt i kraft.

Sveriges Fiskevattenägareförbund delar utredningens bedömning.

Vi tycker det är välkommet att länsstyrelsen i samarbete med Naturvårdsverket, efter det att förändringarna trätt i kraft, får i uppdrag att genom digitalisering klarlägga och fastställa var strandskyddet gäller och ska gälla i respektive län.

Enklare att ändra gamla förordnanden om strandskyddets omfattning

Utredningen föreslår att Länsstyrelsen får, om området har betydelse för att tillgodose strandskyddets syften, besluta att upphäva tidigare förordnanden enligt 7 kap. 15 § miljöbalken i dess lydelse från den 1 juli 1999 till den 30 juni 2009 och att införa strandskydd (förslaget införs i 7 kap. 18 f § första stycket MB).

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget med förändringen att området i konsekvensen namn bör ha **särskild** betydelse för strandskyddets syften för att förordnandet ska kunna upphävas.

Det är utmärkt att förslaget innebär att län med länsvisa undantag ges möjlighet att behålla dessa undantag intakta.

Strandskydd och äldre planer

Utredningens bedömning är att ett tillägg behöver införas i 10 a § i lag (1998:811) om införande av MB för att minska tolkningsutrymmet och undanröja ett hinder för kommunernas detaljplanering.

Utredningen föreslår att strandskydd inträder enligt 10 a § i lag (1998:811) om införande av MB när en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan enligt PBL (2010:900), om det inte bestäms annat. Detta gäller även när en detaljplan för ett område som tidigare har omfattats av en fastställd generalplan, stadsplan eller byggnadsplan upphävs eller ersätts av en ny detaljplan.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

Undantaget för de areella näringarna

Utredningens bedömning är att Regeringen bör utreda om det finns behov av författningsändringar vad gäller undantaget för de areella näringarna i strandskyddsbestämmelserna i miljöbalken.

Sveriges Fiskevattenägareförbund delar fullt ut utredningens bedömning och anser en utredning om de areella näringarnas undantag som mycket angelägen.

Sveriges Fiskevattenägareförbund anser det vara djupt beklagligt att undantaget för de areella näringarna inte har varit föremål för översyn och modernisering. En sådan översyn med tillhörande skarpa förslag som utgår från nya moderna förutsättningar bör otvetydigt ha hört hemma i utredningens avsnitt om ett mer differentierat strandskydd. Nu valde utredningen istället, på grund av tidsbrist, att enbart beskriva problematiken och behoven av förändring där man hänvisar en översyn av de areella näringarnas undantag till en särskild utredning. Det är förstås bra att utredningen lyfter behovet av en översyn men det är nu synnerligen angeläget att en sådan utredning mycket skyndsamt kommer till stånd.

Vi ser det självklart som mycket positivt att ”verksamheter” överlag gagnas av de nya särskilda skälen inom redovisade landsbygdsområden och att man släpper på inkomst- och lokaliseringskrav för dessa verksamheter. Men att inte de areella näringarna via undantagsreglerna ska få vidta samma åtgärder utifrån samma förutsättningar skickar mycket trista signaler om hur man betraktar våra areella modernnäringar och lantbruksfastigheternas produktionsmedel. De areella produktionsmedlen jord, skog och fiskevatten är helt avgörande för näringsverksamheten på landsbygden då de dessutom utgör ”motorn” för övriga näringar. Det finns ett grundläggande skäl till att de areella näringarna redan i strandskyddslagstiftningens begynnelse fick ett undantag från strandskyddets förbudsbestämmelser. Detta undantag behöver stärkas och moderniseras och inte urvattnas. De småskaliga areella näringarna ska inte heller hänvisas till dispensskälen vilket riskerar att bli en ovälkommen konsekvens av utredningens differentieringsförslag om undantagsbestämmelserna bibehålls i nuvarande skick. Det är viktigt att skilja på ett undantag och ett dispensförfarande som enbart gäller i utpekade områden och som dessutom har osäker utgång. Våra förslag till översyn och modernisering är sammanfattningsvis enligt följande.

Kravet på lokalisering och inkomst

Det behöver återinföras ett undantag för de areella näringarna i MB 7 kap. 16 § som inte är villkorat. Näringarna har idag ett undantag från dispens men det är villkorat med en bevisbörda där företaget ska visa att anläggningen *måste* ligga inom strandskyddat område, samt att verksamheten ger en *betydande inkomst*. Detta missgynnar de små men väl så viktiga diversifierade areella verksamheterna där även andra inkomster kan behövas för att få ihop försörjningspusslet. Om berörd mark eller vatten brukas av en stor eller liten företagare torde sakna betydelse för strandskyddet. Även de små verksamheterna räknas som företagare ur ett skatteperspektiv. Det handlar om näringsfastigheter där ägarna deklarerar som näringsverksamhet alldeles oavsett omsättning. Den enskilda gårdens storlek eller dess ägares övriga inkomst bör därför inte ligga till grund för bedömningar enligt strandskyddslagstiftningen.

Modernisera och vidga begreppet fiske

Begreppet ”fiske” måste vidgas i undantagsbestämmelserna för de areella näringarna i MB 7 kap.16 § till att omfatta all gårdsbaserad fiskenäring, i synnerhet gårdsbaserad fisketurism. Alltså inte bara omfatta traditionellt yrkesfiske. Lagstiftningen måste ge utrymme för och underlätta moderna och växande näringar såsom gårdsbaserad fisketurism. Undantaget måste gälla för gårdsbaserad näringsverksamhet på enskilda fiskevatten med stöd av enskild vatten- och/eller fiskerätt.

Gårdsbaserad fiskenäring bygger på att man tar tillvara den naturliga resursen fisk som finns i gårdens fiskevatten. Fiskerätten på enskilt vatten tillhör fastigheten, företrädesvis lantbruksfastigheter. Alla sjöar och vattendrag (undantaget de fem största sjöarna) är helt i enskild ägo. Fiskerätten, eller fiskevattnet, är ett areellt produktionsmedel på lantbruksfastigheten på samma sätt som jord och skog.

Vill man bedriva näringsverksamhet kring det areella produktionsmedlet fiskevatten finns två möjligheter.

Den ena möjligheten är att man bedriver ett småskaligt fiske och avyttrar fångsten av fisk och kräftor som livsmedel. Alltså det som traditionellt benämns yrkesfiske. För yrkesfiske på

kusten och på allmänt vatten i de stora sjöarna krävs fiskelicens. Däremot krävs det ingen fiskelicens för att bedriva ett yrkesmässigt avsalufiske på enskilt vatten i sötvattensområdet med stöd av lantbruksfastighetens enskilda fiskerätt. Båda dessa plattformar utgör traditionellt yrkesfiske.

Den andra möjligheten är att man inom ramen för gårdsverksamheten upplåter och säljer fiskeupplevelser till sportfiskare eller konferensgäster. Det senare kallar vi gårdsbaserad fisketurism. På gården tar man då emot fisketurister från när och fjärran vilka bor på gården under kanske en vecka och i huvudsak fiskar hela tiden. Fisketuristerna betalar för sitt fiske, hyr gårdens båtar och har kanske köpt till fiskeguidning och mat då vissa verksamheter kombineras med gårdsrestauranger.

Vi anser alltså att begreppet ”fiske” måste vidgas i undantagsbestämmelserna (MB Kap 7. 16 §) till att omfatta all gårdsbaserad fiskenäring d.v.s. även gårdsbaserad fisketurism. Undantagsbestämmelserna måste ge utrymme för den gårdsbaserade fisketurismen som modern och växande näring. Även denna gårdsbaserade fiskenäring har behov av sjöbodar, båtbyggor, sjösättningsramper, vindskydd med flera serviceanordningar nära vattnet för att verksamhet ska kunna bedrivas. För att vara tydlig så talar vi här om byggnader, anordningar och åtgärder som behövs för näringsverksamheten. Stugor för boendeändamål, vilket det många gånger även kan finnas behov av i en gårdsbaserad fisketurismnäring, ska givetvis behandlas under de särskilda skälen för dispens.

Utvidgning av strandskyddet

Utredningens bedömning är att det inte föreligger inte något behov av ändring av bestämmelserna om utvidgning av strandskyddet eller andra åtgärder för en förnyad översyn av utvidgade strandskydd.

Sveriges Fiskevattenägareförbund delar inte utredningens bedömning.

Vi anser att en översyn och ändring av bestämmelserna om utvidgat strandskydd är synnerligen angelägen. Nuvarande utvidgade strandskydd lägger en förlamande hand över mycket stora landsbygdsområden. Bland annat kan efterlevnaden av det utvidgade strandskyddets tillämpningsutrymme i nuvarande författningsformulering ”i det enskilda fallet” starkt ifrågasättas. Vid tillämpningen har det visat sig att mycket stora områden kommit att omfattas av utvidgat strandskydd (ex. hela Klarälven). Då det redan finns en rad andra skyddsformer att tillgå är vår åsikt att bestämmelserna om utvidgat strandskydd bör tas bort helt och hållet. Alternativt att utvidgat strandskydd enbart ska kunna komma i fråga i mycket speciella fall och då enbart avse små geografiskt avgränsade områden. Författningsformuleringen ”undantagsvis” skulle då vara mer relevant.

Två alternativa sätt att underlätta byggandet inom landsbygdsområden

Utredningens bedömning är att kommuner antingen bör kunna ansöka hos länsstyrelsen om att strandskyddet upphävs i landsbygdsområden, eller redovisa landsbygdsområden i översiktsplan där det ska vara enklare att få dispens. Inom sådana områden ska särskilda skäl kunna tillämpas.

Utredningen föreslår att Länsstyrelsen ska, efter ansökan från en eller flera kommuner, helt eller delvis upphäva strandskyddet inom ett landsbygdsområde, om kriterierna för landsbygdsområden är uppfyllda (förslaget införs i 7 kap. 18 § tredje stycket MB). Vidare att

Länsstyrelsen får besluta att helt eller delvis upphäva ett beslut om upphävande av strandskyddet i ett landsbygdsområde, om ett område inte längre uppfyller kriterierna för landsbygdsområden (förslaget införs i 7 kap. 18 f § tredje stycket MB).

I förslaget ingår också att kommuner får redovisa landsbygdsområden i översiktsplan. Inom sådana områden ska särskilda skäl för landsbygdsområden kunna tillämpas enligt 7 kap. 18 c och d §§ MB (förslaget införs i två nya bestämmelser, 7 kap. 17 a § andra stycket MB och i 3 kap. 5 a § PBL). De delar av LIS-områden som har redovisats i gällande översiktsplan och som omfattas av strandskydd ska anses vara landsbygdsområden, där det ska vara enklare att få dispens för vissa åtgärder. Förutsättningen är att länsstyrelsen i sitt granskningsyttrande har funnit att redovisningen är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB, i dess lydelse vid tidpunkten för länsstyrelsens granskningsyttrande (förslaget införs i övergångsbestämmelserna i förslag till lag om ändring i miljöbalken och förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen. Gällande bestämmelser om områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) avskaffas.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget.

Vi anser att förslaget är ett bra steg på vägen att differentiera strandskyddet och att stärka det lokala inflytandet i strandskyddsfrågan. Det är kommunerna som besitter den lokala kunskapen och som hanterar både miljö-, tillsyns- och utvecklingsfrågor inom sitt förvaltningsansvar. Det är på kommunnivå som beslutsfattandet kommer nära medborgarna.

Särskilt bra ingredienser i den föreslagna modellen om landsbygdsområden är att det inte finns några begränsningar om antal eller omfattning av de landsbygdsområden som får redovisas i översiktsplanen eller där strandskyddet får upphävas och att de lokala och regionala förhållandena och förutsättningarna får styra detta. Vidare att det ska finnas en flexibilitet i länsstyrelsen prövning av upphävande av strandskydd, exempelvis möjlighet att upphäva strandskyddet i de delar i en ansökan där kriterierna är uppfyllda eller inom ett visst avstånd från strandlinjen exempelvis 10 – 50 m. Dessutom att befintliga LIS-områden i översiktsplanen efter det att utredningens förslag trätt i kraft får gälla som landsbygdsområden i översiktsplanen. Vi tycker också det är bra att en tidsbegränsad handläggningstid om max 12 månader införs för länsstyrelsens prövning av upphävande av strandskydd.

Vi anser emellertid att det behöver tydliggöras vad som krävs och vilken nivå på underlagen som behövs för ett godkännande av landsbygdsområden i en översiktsplan, och vad som krävs för ett beslut om upphävande av strandskyddet. Båda bedömningarna ska ju botten i de tre kriterierna. Innebörden i kommunens utredningsansvar vid utpekande av landsbygdsområden i översiktsplan och vid ansökan om upphävande av strandskyddet måste vara kristallklart och ha en sådant begränsat omfång att det är tillämpligt i praktiken.

Vi tycker också det råder oklarheter rörande kommunens strategiska ställningstagande om att antingen upphäva strandskydd i ett landsbygdsområde eller redovisa landsbygdsområdet i översiktsplan. Utredningen konstaterar att om en kommun väljer att redovisa ett landsbygdsområde i översiktsplanen kan kommunen av naturliga skäl inte ansöka om att strandskyddet upphävs i samma område och vice versa. En redovisning av landsbygdsområde i översiktsplanen bör enligt vår mening kunna vara ett första steg som i ett senare skede leder till att en ansökan om upphävande av strandskyddet lämnas in. Förslaget kan inte uttolkas som att kravet för upphävande är strängare än kravet för en godkänd redovisning i översiktsplanen. Det är ju samma kriterier som ska uppfyllas.

En annan oklarhet är om nuvarande LIS-områden vid övergången till de nya bestämmelserna kan välja väg d.v.s. upphävande av strandskydd kontra att redovisa landsbygdsområden i översiktsplan. Befintliga LIS-områden har ju aldrig "fått chansen" att ansöka om upphävt strandskydd. En sådan möjlighet bör regleras i övergångsbestämmelserna.

Slutligen avstyrker vi förslaget om att Länsstyrelsen vid ett upphävande av strandskydd även ska samråda med de ideella föreningar och organisationer som har till syfte att tillvarata naturskydds-, miljö- och friluftsintrassen och som har rätt att överklaga enligt 16 kap. 13 och 14 §§ MB. Landsbygden är inte förtjänt av och har inte råd med fler långbänkar.

Kriterier för landsbygdsområden

Utredningen föreslår att landsbygdsområden ska vara områden som 1. har god tillgång på obebyggd mark, 2. har liten efterfrågan på mark för bebyggelse/inte har stor efterfrågan på mark för bebyggelse, och 3. inte är av särskild betydelse för något av strandskyddets syften (förslaget införs i 7 kap. 17 a § första stycket MB).

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget med förbehållet att listan på områden som kan komma att klassificeras som av särskild betydelse för strandskyddet syften måste snävas av och bantas ned rejält om inte möjligheten att peka ut landsbygdsområden i realiteten ska bli en tandlös reform.

Vi anser att denna del i förslaget **allvarligt riskerar äventyra** att reformeringen av bestämmelserna verkligen leder fram till att det blir betydligt enklare att bygga i strandnära landsbygdsområden. Utredningen listar ett stort antal områden/faktorer som kan komma att göra underlag som definition eller definieras som områden av särskild betydelse för strandskyddets syften. Denna lista måste alltså snävas av och bantas ned rejält om inte möjligheten att peka ut landsbygdsområden i realiteten ska bli en devalverad reform. Underlag som används för bedömningen måste vara precisa och präglas av relevans och transparens samt tillämpas med hänsyn till landets varierande geografiska förutsättningar och landsbygdens behov av möjligheter till en bra utveckling.

Vi kan visserligen se en logik i att delar av formellt skyddade områden (nationalparker, naturreservat, naturvårdsområden, biotopskyddsområden, djur eller växtskyddsområden och Natura 2000-områden) och vissa särskilt betydelsefulla mjukbottnar i havet samt översvämnings- och erosionskänsliga områden i vissa fall, men inte alltid, ska kunna definieras ha särskild betydelse för strandskyddets syften. Detsamma gäller miljömål och friluftsmål förutsatt att målen är preciserade på lokal nivå. Däremot måste ovillkorligen områden med utökat strandskydd exkluderas från dessa särskilt betydelsefulla områden. Det utvidgade strandskyddet utgjorde inget hinder för LIS-verktyget och ska självfallet inte heller utgöra en begränsning i modellen för landsbygdsområden. Det är inte heller rimligt att allehanda lösa underlag såsom exempelvis kartverktyg som visar olika värdestrakter för grön infrastruktur ska kunna tjäna som underlag för bedömningen. I utredningen saknar vi en konsekvensbedömning som belyser hur stor andel potentiella landsbygdsområden som faller bort om alla särskilt betydelsefulla områden som räknas upp blir ett reellt hinder för vilka områden som kan komma i fråga för ett utpekande.

Särskilt bra ingredienser i förslaget om kriterier för landsbygdsområden är att differentieringen av strandskyddet inte ska grunda sig på kriterier som rör utveckling. Vidare att det inte ska finnas några geografiska begränsningar för landsbygdsområden där även

områden i närheten av större tätorter och kust- och skärgårdsområden ska kunna prövas utifrån kriterierna för landsbygdsområden.

Särskilda skäl för dispens i landsbygdsområden

Utredningen föreslår att som särskilda skäl vid prövningen av en fråga om att upphäva eller ge dispens från strandskyddet inom ett landsbygdsområde får prövningsmyndigheten beakta om området 1. behövs för enstaka en- eller tvåbostadshus och tillhörande komplementbyggnad samt åtgärder som hör till bostadsbyggnaden, 2. behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse av att uppföra eller utveckla sammanhållen bebyggelse, eller 3. behövs för byggnader, anläggningar, anordningar och åtgärder som är nödvändiga för en verksamhet, om verksamheten har fördel av ett strandnära läge (förslaget införs i 7 kap. 18 d § MB).

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget men anser att nedanstående förtydliganden och kompletteringar behövs.

Vi anser att åtgärder som bryggor, båthus, m.m. ska omfattas av det särskilda skälet för enstaka bostadshus. Sådana åtgärder ska inte behöva prövas separat enligt de generella dispensgrunderna. Dessutom tycker vi att det behövs en tydligare formulering av det tredje skälet: *behövs för åtgärder som är nödvändiga för **etablering eller utvidgning** av en verksamhet.*

Särskilt bra ingredienser i förslaget om särskilda skäl för dispens i landsbygdsområden är att förslaget motiveras av det övergripande målet för den svenska landsbygdspolitikerna "en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd" samt att utredningen ger bekräftelse om att småskaliga verksamheter fyller en viktig funktion för att hålla landskapet öppet, tillgängligt och attraktivt. Vidare att nuvarande begränsningar för enstaka en- eller tvåbostadshus placeringar utgår och att bostadshus även avser komplementbostadshus och användning som fritidshus. Dessutom att det ska vara möjligt att uppföra komplementbyggnader samt åtgärder till bostadshuset efter att bostadshuset är uppfört. Vidare att de särskilda skälen ska möjliggöra för alla verksamheter på landsbygden och att det ska vara fråga om verksamhet som ger inkomst av något slag men det inte krävs inkomst av någon större omfattning och att alternativa lokaliseringar för verksamheten utanför det strandskyddade området inte behöver beaktas. Slutligen att utredningen konstaterar att all strandnära exploatering inte behöver vara till nackdel för friluftslivet, särskilt inte åtgärder för besöksnäringen samt även insatser i bruk och skötsel av natur och kulturmiljön samt att det i utredningstexten klargörs att det förutom strandskyddet är en rad andra regler och omständigheter som är avgörande för att en byggnation kommer till stånd.

Stärkt skydd i vissa områden

Utredningen föreslår att det i områden där exploateringsgraden är hög och efterfrågan på mark för bebyggelse är stor samt i vattenområden av särskild betydelse för djur- och växtlivet ska de särskilda skälen för dispens och upphävande av strandskyddet vid detaljplanering enligt 7 kap. 18 c § tillämpas särskilt restriktivt (förslaget införs i 7 kap. 18 c § andra stycket MB).

Sveriges Fiskevattenägareförbund har inga invändningar mot förslaget men anser att andra särskilda skälet i 7 Kap. 18 c bör ändras och till följande lydelse: *genom en **allmän väg eller***

enskild väg med statsstöd, järnväg, bebyggelse, verksamhet eller annan exploatering är ~~väl~~ avskilt från området närmast strandlinjen.

Enklare att vidta klimatanpassningsåtgärder

Utredningens bedömning är att klimatförändringarna medför behov av klimatanpassningsåtgärder. Klimatanpassningsåtgärder kan skydda befintlig bebyggelse. Det finns behov av att tydliggöra att dispens kan meddelas för klimatanpassningsåtgärder.

Utredningen föreslår att dispens ska kunna meddelas för åtgärder som syftar till att skydda miljön, människors liv och hälsa samt egendom genom att samhället anpassas till de konsekvenser som ett förändrat klimat kan medföra. (förslaget införs genom en ny punkt 7 i 7 kap. 18 c § första stycket MB).

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget

Ökad och mer effektiv tillsyn

Utredningens bedömning är att för att skapa bättre förutsättningar för mer och effektivare tillsyn bör Naturvårdsverket få ökade resurser för tillsynsvägledning och utbildningsinsatser. Regeringen bör avsätta tre miljoner kronor årligen från år 2022 till 2026 till Naturvårdsverket för vägledning och utbildning i strandskyddstillsyn. Naturvårdsverket bör vid utgången av 2027 redovisa till regeringen hur resurserna har använts och Naturvårdsverkets bedömning av om insatserna har bidragit till mer och planerad strandskyddstillsyn.

Sveriges Fiskevattenägareförbund delar utredningens bedömning.

Ikraftträdande och genomförande

Utredningens förslag är att lag- och förordningsändringar ska träda i kraft den 1 januari 2022. Utredningens bedömning är att effekterna av de föreslagna ändringarna bör följas upp årligen och utvärderas av Naturvårdsverket.

Sveriges Fiskevattenägareförbund tillstyrker förslaget och delar bedömningen om att det är angeläget att kontinuerligt följa upp reformens effekter.

Med vänlig hälsning

SVERIGES FISKEVATTENÄGAREFÖRBUND

Thomas Lennartsson
Förbundsdirektör
Sveriges Fiskevattenägareförbund
Lilla Böslid 146, 305 96 Eldsberga
Tel. 0702-70 83 24
Epost. thomas.lennartsson@vattenagarna.se
www.vattenagarna.se